

अमरोऽस्मीति यदुद्धिं समाख्याय प्रवर्त्तसे । माऽवमस्या न तपसामसाध्यं नाम किञ्चन ।

॥ भीष्म उवाच ॥ एतच्छ्रुत्वा वचः शक्रो विपुलस्य महात्मनः । अकिञ्चिदुक्त्वा ब्रौडार्त्तस्तत्रैवान्तरधीयत ।

मुहूर्त्तयाते तस्मिंस्तु देवशर्मा महातपाः । कृत्वा यज्ञं यथाकाममाजगाम स्वमाश्रमं ।

२२२

आगतेऽयं गुरौ राजन् विपुलः प्रियकर्म्मजित् । रक्षितां गुरवे भार्यां न्यवेदयदनिन्दितां ।

अभिवाद्य च शान्तात्मा स गुरुं गुरुवत्सलः । विपुलः पर्युपातिष्ठद्यथा पूर्वमशङ्कितः ।

विश्रान्ताय ततस्तस्मै सहासीनाय भार्यया । निवेदयामास तदा विपुलः शक्रकर्म्म तत् ।

तच्छ्रुत्वा स मुनिश्रेष्ठो विपुलस्य प्रतापवान् । बभूव शीलवृत्ताभ्यां तपसा नियमेन च ।

विपुलस्य गुरौ वृत्तिं भक्तिमात्मनि तत्प्रभुः । धर्मे च स्थिरतां दृष्ट्वा साधु साध्वित्यभाषत ।

२२३

प्रतिलभ्य च धर्मात्मा शिष्यं धर्मपरायणं । वरेण चन्दयामास देवशर्मा महामतिः ।

स्थितिञ्च धर्मे जग्राह स तस्माद्गुरुवत्सलः । अनुज्ञातश्च गुरुणा चचारानुपमन्तपः ।

तथैव देवशर्माऽपि सभार्यः स महातपाः । निर्भयो बलवृत्ताच्चचार विजने वने ।

इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्वणि आनुशासनिके पर्वणि विपुलोपाख्याने एकचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४१ ॥

॥ भीष्म उवाच ॥ विपुलस्त्वकरोत्तीव्रं तपः कृत्वा गुरोर्वचः । तपोयुक्तमयात्मानममन्यत स वीर्यवान् ।

स तेन कर्मणा स्पर्द्धन् पृथिवीं पृथिवोपते । चचार गतभोः प्रीतो लब्धकीर्त्तिवरो नृप ।

२२४

उभौ लोकौ जितौ चापि तथैवामन्यत प्रभुः । कर्मणा तेन कैरव्य तपसा विपुलेन च ।

अथ काले व्यतिक्रान्ते कस्मिंश्चित् कुरुनन्दन । रुच्या भगिन्या आदानं प्रभूतधनधान्यवत् ।

एतस्मिन्नेव काले तु दिव्या काचिद्वराङ्गना । विधत्ते परमं रूपं जगामाय विहार्यया ।

तस्याः शरीरात् पुष्पाणि पतितानि महीतले । तस्याश्रमस्याविदूरे दिव्यगन्धानि भारत ।

तान्यगृह्णान्ततो राजन् रुचिर्ललितलोचना । तदा निमन्त्रकस्तस्या अङ्गेभ्यः क्षिप्रमागमत् ।

२२५

तस्या हि भगिनी तात ज्येष्ठा नाम्ना प्रभावती । भार्या चित्ररथस्याथ बभूवाङ्गेश्वरस्य च ।

पिनक्ष्य तानि पुष्पाणि केशेषु वरवर्णिनी । आमन्त्रिता ततोऽगच्छद्रुचिरङ्गपतेर्गृहं ।

पुष्पाणि तानि दृष्ट्वा तु तदाङ्गेन्द्रवराङ्गना । भगिनीञ्चोदयामास पुष्पार्थं चारुलोचना ।

सा भर्त्रे सर्वमाचष्ट रुचिः सुरुचिरानना । भगिन्या भाषितं सर्वमृषिस्तुचाभ्यनन्दत ।

ततो विपुलमानाय देवशर्मा महातपाः । पुष्पार्थं चोदयामास गच्छ गच्छेति भारत ।

२२६

विपुलस्तु गुरोर्व्याक्यमविचार्य महातपाः । स तथेत्यब्रवीद्राजंस्तच्च देशं जगाम ह ।

यस्मिन्देसे तु तान्यासन् पतितानि नभस्तलात् । अस्त्रानान्यपि तत्रासन् कुसुमान्यपराण्यपि ।

स ततस्तानि जग्राह दिव्यानि रुचिराणि च । प्राप्तानि स्वेन तपसा दिव्यगन्धानि भारत ।

सम्प्राप्य तानि प्रीतात्मा गुरोर्वचनकारकः । तदा जगाम तूर्णञ्च चम्पाञ्चम्पकमालिनीं ।

स वने निर्जने तात ददर्श मिथुनं नृणाम् । चक्रवत् परिवर्त्तन्तं गृहीत्वा पाणिना करं ।

२२७

तत्रैकस्वर्णभगमत् तत्पदे च विवर्त्तयन् । एकस्तु न तदा राजंश्चक्रतुः कलहं ततः ।